

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

20 päivänä kesäkuuta 2013*

Henkilöiden vapaa liikkuvuus — Yhdenvertainen kohtelu — Sosiaaliset edut — Asetus (ETY) N:o 1612/68 — 7 artiklan 2 kohta — Taloudellinen tuki korkeakouluopintoihin — Vaatimus asumisesta tuen myöntävässä jäsenvaltiossa — Tuen epääminen opiskelijoilta, jotka ovat unionin kansalaisia eivätkä asu asianomaisessa jäsenvaltiossa mutta joiden isä tai äiti työskentelee kyseisessä jäsenvaltiossa rajatyöntekijänä — Välillinen syrjintä — Oikeuttamisperuste — Tavoite, jolla pyritään lisäämään korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuutta maassa asuvista henkilöistä — Asianmukaisuus — Oikeasuhteisuus

Asiassa C-20/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunal administratif (Luxemburg) on esittänyt 11.1.2012 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 16.1.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Elodie Giersch,

Benjamin Marco Stemper,

Julien Taminiaux,

Xavier Renaud Hodin ja

Joëlle Hodin

vastaan

Luxemburgin valtio,

Didier Taminiaux'n

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz sekä tuomarit A. Rosas (esittelevä tuomari), E. Juhász, D. Šváby ja C. Vajda,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.11.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Elodie Giersch, edustajanaan avocat S. Coï,
- Benjamin Marco Stemper, edustajanaan avocate S. Jacquet,
- Julien Taminiaux, edustajinaan avocat P. Peuvrel ja avocat V. Wauthoz,
- Xavier Renaud Hodin ja Joëlle Hodin, edustajanaan avocat G. Thomas,
- Didier Taminiaux, edustajinaan avocat P. Peuvrel ja avocat V. Wauthoz,
- Luxemburgin hallitus, asiamiehinään P. Frantzen ja C. Schiltz, avustajanaan avocat P. Kinsch,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään M. Wolff ja C. Vang,
- Kreikan hallitus, asiamiehenään G. Papagianni,
- Itävallan hallitus, asiamiehinään C. Pesendorfer ja G. Eberhard,
- Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Falk, C. Stege ja U. Persson,
- Euroopan komissio, asiamiehinään G. Rozet ja M. Van Hoof,

kuultuaan julkisasiamiehen 7.2.2013 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna 29.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77 sekä oikaisu EUVL 2004, L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34; jäljempänä asetus N:o 1612/68), 7 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asioissa, joissa asianosaisina on yhtäältä opiskelijoita, jotka ovat pyytäneet valtion taloudellista tukea korkeakouluopintoihin harjoittaakseen korkeakouluopintoja muussa jäsenvaltiossa kuin Luxemburgin suurherttuakunnassa, ja toisaalta Luxemburgin korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta vastaava ministeri (jäljempänä ministeri).
- 3 Samaan aikaan Euroopan komissio on aloittanut huhtikuussa 2011 Luxemburgin suurherttuakuntaa vastaan jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevan menettelyn, joka on vielä oikeudenkäyntiä edeltävässä vaiheessa. Komissio on 27.2.2012 päivätyllä perustellulla lausunnolla kehottanut kyseistä jäsenvaltiota lopettamaan syrjinnät, joita on todettu kohdistuvan siirtotyöläisiin ja heidän perheenjäseniinsä sekä korkeakouluopintoihin annettavan valtion taloudellisen tuen että nuorille vapaaehtoisille kuukausittain maksettavan tuen ja niin sanotun lapsihyvityksen (boni pour enfant) myöntämisessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 4 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion kansalaista ei työntekijänä saa kansalaisuutensa vuoksi saattaa toisen jäsenvaltion alueella kotimaisiin työntekijöihin verrattuna eri asemaan työ- ja palvelussuhteen ehtojen suhteen; tämä koskee erityisesti palkkausta, irtisanomista ja työttömyyden sattuessa paluuta saman alan työhön tai uudelleen työllistämistä.

2. Hänen on saatava samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.

--”

Luxemburgin säännöstö

- 5 Valtion taloudellisesta tuesta korkeakouluopintoihin säädetään valtion taloudellisesta tuesta korkeakouluopintoihin 22.6.2000 annetulla lailla (loi du 22 juin 2000 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures; Mémorial A 2000, s. 1106), sellaisena kuin se on muutettuna 26.7.2010 annetulla lailla (Mémorial A 2010, s. 2040; jäljempänä muutettu 22.6.2000 annettu laki).

- 6 Tätä taloudellista tukea myönnetään opintorahana ja opintolainana, ja sitä voidaan hakea riippumatta siitä, missä valtiossa hakija aikoo harjoittaa korkeakouluopintojaan.

- 7 Valtion taloudellisesta tuesta korkeakouluopintoihin 22.6.2000 annetun lain alkuperäisen sanamuodon mukaan tämän tuen saajat määriteltiin lain 2 §:ssä seuraavasti:

”Valtion taloudellista tukea korkeakouluopintoihin voivat saada korkeakouluopintoja suorittamaan hyväksytyt opiskelijat, jotka täyttävät jonkin seuraavista edellytyksistä:

a) asianomainen henkilö on Luxemburgin kansalainen tai

b) hän on Euroopan unionin muun jäsenvaltion kansalainen, hänen kotipaikkansa on Luxemburgin suurherttuakunnassa ja häneen sovelletaan -- asetuksen [N:o 1612/68] 7 ja 12 artiklan säännöksiä

--

--”

- 8 Valtion taloudellisesta tuesta korkeakouluopintoihin 22.6.2000 annetun lain muuttamisesta 4.4.2005 annetulla lailla (Mémorial A 2005, s. 786) kyseisen 22.6.2000 annetun lain 2 §:n a kohta oli muutettu kuulumaan seuraavasti:

”a) asianomainen henkilö on Luxemburgin kansalainen, ja hänen kotipaikkansa on Luxemburgin suurherttuakunnassa tai --”.

- 9 Muutetun 22.6.2000 annetun lain 2 §:ssä säädetään siihen 26.7.2010 annetun lain 1 §:n 2 kohdassa tehtyjen muutosten jälkeen seuraavaa:

”Taloudellisen tuen saajat

Valtion taloudellista tukea korkeakouluopintoihin voivat saada korkeakouluopintoja suorittamaan hyväksytyt opiskelijat, jotka täyttävät jonkin seuraavista edellytyksistä:

- a) asianomainen henkilö on Luxemburgin kansalainen tai Luxemburgin kansalaisen perheenjäsen ja hänen kotipaikkansa on Luxemburgin suurherttuakunnassa tai
- b) hän on Euroopan unionin muun jäsenvaltion tai Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen sopimuspuolena olevan valtion tai Sveitsin valaliiton kansalainen ja hän oleskelee Luxemburgin suurherttuakunnassa henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta ja maahanmuutosta 29.8.2008 annetun muutetun lain 2 luvun mukaisesti palkattuna työntekijänä, itsenäisenä ammatinharjoittajana, henkilönä, joka säilyttää kyseisen aseman, tai edellä mainittuihin ryhmiin kuuluvan henkilön perheenjäsenenä tai hän on saanut pysyvän oleskeluoikeuden – –

– –”

- 10 Henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta ja maahanmuutosta 29.8.2008 annetulla lailla (loi du 29 août 2008 sur la libre circulation des personnes et l’immigration; Mémorial A 2008, s. 2024) on saatettu direktiivi 2004/38 osaksi Luxemburgin oikeutta. Kyseisen lain 6 §:n 1 momentissa säädetään, että unionin kansalaisella on oikeus oleskella Luxemburgin alueella yli kolmen kuukauden ajan, jos hän joko työskentelee palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana tai on kirjoilla Luxemburgissa hyväksytyssä julkisessa tai yksityisessä oppilaitoksessa päätoimisena opiskelijana ja jos hän vakuuttaa, että hänellä on sairausvakuutus ja riittävästi varoja itseään ja perheenjäseniään varten, jotta heistä ei muodostu rasitetta sosiaalihuoltojärjestelmälle.

Pääasioiden oikeudenkäynnit ja ennakkoratkaisukysymys

- 11 Elodie Giersch, Joëlle Hodin, Julien Taminiaux ja Benjamin Marco Stemper täyttivät korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta vastaavaan ministeriöön kuuluvan korkeakouluasioiden tiedotuskeskuksen laatiman lomakkeen ja hakivat sillä korkeakoulujen lukuvuodeksi 2010–2011 korkeakouluopintoihin myönnettävää taloudellista tukea tutkintoon johtavia opintoja varten.
- 12 Heistä Giersch, Hodin ja Taminiaux asuvat Belgiassa ja ovat ilmoittaneet haluavansa harjoittaa opintojaan kyseisessä jäsenvaltiossa korkeakoulujen lukuvuoden 2010–2011 aikana. Stemper asuu Saksassa ja on ilmoittanut haluavansa harjoittaa opintoja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 13 Ministeri kieltäytyi hyväksymästä näitä taloudellista tukea koskevia hakemuksia samalla perusteella eli sillä, ettei muutetun 22.6.2000 annetun lain 2 §:n b kohdassa säädetty asumisedellytys täyttynyt.
- 14 Pääasioiden kantajat nostivat Tribunal administratifissa kanteet, joissa vaaditaan ministerin tekemien epäämispäätösten muuttamista tai kumoamista. Kukin heistä vetosi erityisesti siihen, että toinen hänen vanhemmistaan työskentelee Luxemburgissa. Nämä kanteet on päätetty ottaa tutkittaviksi siltä osin kuin niissä vaaditaan päätösten kumoamista.
- 15 Tribunal administratif, jossa on vireillä 600 muuta sen käsiteltäväksi saatettua samankaltaista kannetta pelkästään korkeakoulujen lukuvuoden 2010–2011 osalta, päätti yhdistää pääasioiden kantajien kanteiden käsittelyyn.

- 16 Pääasioiden kantajat ovat katsoneet Tribunal administratifissa, että valtion taloudellinen tuki korkeakouluopintoihin on asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu, johon on sen vuoksi sovellettava tässä säännöksessä ilmaistua yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.
- 17 Asumisedellytys, jota ministeri on soveltanut pääasioiden kantajiin, on näiden kantajien mielestä välitöntä tai ainakin välillistä syrjintää.
- 18 Välittömään syrjintään viitataan tässä yhteydessä sillä perusteella, että korkeakouluopintoihin myönnettävän valtion taloudellisen tuen saamiseksi Luxemburgin kansalaisella taikka Luxemburgin kansalaisen perheenjäsenellä on oltava kotipaikka Luxemburgissa mutta muun jäsenvaltion kansalaisen on oleskeltava Luxemburgissa. Jos kuitenkin katsottaisiin, että Luxemburgin kansalaisiin ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin on sovellettava samaa asumista Luxemburgissa koskevaa edellytystä, tämä asumisedellytys merkitsee välillistä syrjintää, koska sen täyttäminen on Luxemburgin kansalaisille helpompaa kuin muiden jäsenvaltioiden kansalaisille.
- 19 Luxemburgin hallitus on Tribunal administratifissa kiistänyt, että tämä taloudellinen tuki olisi asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu, ja perustellut tämän sillä, että tuen saaja on itsenäinen aikuinen opiskelija, joka elää omassa taloudessaan eikä ole enää vanhempiansa huollettavana.
- 20 Luxemburgin hallitus on vedonnut siihen, että Luxemburgin tukijärjestelmän tarkoitus tekee oikeutetuksi tuen saajien piirin rajaamisen niin, että siihen kuuluvat vain maassa asuvat. Tämän taloudellisen tuen perustamisesta annetun lain tarkoituksena on edistää korkeakoulututkinnon suorittaneiden suhteellisen osuuden lisäämistä maassa asuvan väestön keskuudessa niin, että se olisi vuoteen 2020 tultaessa 40 prosenttia, kun se vuonna 2010 oli vain 28 prosenttia. Viimeksi mainittu prosenttiluku onkin selvästi pienempi kuin korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus Luxemburgin suurherttuakuntaan verrattavissa muissa valtioissa.
- 21 Luxemburgin hallitus katsoo, että jollei asumisedellytystä olisi, kuka tahansa sellainenkin opiskelija, jolla ei ole minkäänlaista yhteyttä Luxemburgin yhteiskuntaan, voisi saada valtion taloudellista tukea suorittaakseen korkeakouluopintonsa missä tahansa maailman maassa, mikä aiheuttaisi ”opintorahaturismin”, joka olisi valtion talouden kannalta kestämaton.
- 22 Luxemburgin hallituksen mukaan asiassa ei voida todeta minkäänlaista välitöntä tai välillistäkään syrjintää. Asumisedellytys, jota sovelletaan sekä omiin kansalaisiin että muihin, on pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan tuen myöntämiselle asetettu hyväksyttävä edellytys, kun otetaan huomioon se yleisen edun mukainen tavoite, johon muutetulla 22.6.2000 annetulla lailla pyritään.
- 23 Tribunal administratif torjuu ensinnäkin Luxemburgin hallituksen väitteen, jonka mukaan valtion taloudellista tukea korkeakouluopintoihin ei olisi luokiteltava asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi sosiaalisesti eduksi sillä perusteella, että tuen saaja on itsenäinen aikuinen opiskelija eikä hän ole enää vanhempiansa huollettavana.
- 24 Tältä osin Tribunal administratif toteaa, että tämä korkeakouluopintoihin pääsyn helpottamiseksi myönnettävä tuki muodostuu perusmäärästä ja mahdollisista korotuksista, jotka voivat riippua yhtäältä opiskelijan taloudellisesta ja sosiaalisesta tilanteesta ja toisaalta opiskelijan maksettaviksi tulevista lukukausimaksuista. Tribunal administratif katsookin, että opiskelijan taloudellisen ja sosiaalisen tilanteen arvioiminen edellyttää sen tutkimista, onko hän lainsäätäjän vahvistaman oletettaman lisäksi myös todellisuudessa itsenäinen vai päinvastoin vanhempiansa huollettava.
- 25 Tribunal administratif toteaa, että pääasioiden oikeudenkäynneissä kaikki kantajat ovat opiskelleet kokoaikaisesti, heillä ei ole ollut lainkaan tuloja korkeakoulujen lukuvuoden 2010–2011 ajalta ja he kaikki ovat myös kuuluneet isänsä ja äitinsä talouteen, ja toteaa tästä seuraavan, että heidän voidaan

katsoa olevan siirtotyöläisinä työskentelevien vanhempinsa huollettavina. Sama tuomioistuin toteaa myös, että kaikki nämä kantajat vetoavat siihen, että heidän isänsä tai äitinsä työskentelee Luxemburgissa.

- 26 Tribunal administratif viittaa asiassa C-3/90, Bernini, 26.2.1992 annetun tuomion (Kok., s. I-1071) 23 kohtaan ja muistuttaa lisäksi, että oikeuskäytännöstä johtuu, että ammattipätevyyteen johtavien yliopisto-opintojen harjoittamiseen myönnetty toimeentulo- ja opintotuki on sitä saavan opiskelijan kannalta asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa asiassa C-212/05, Hartmann, 18.7.2007 annetun tuomion (Kok., s. I-6303) 24 kohtaan ja katsoo niin ikään, että jäsenvaltion työntekijän lapsille myöntämä opintotuki on siirtotyöläisen tai rajatyöntekijän kannalta asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu silloin, kun työntekijä vastaa edelleen lapsen elatuksesta. Kyseinen tuomioistuin toteaa, että tällaisessa tilanteessa lapsi voi edellä mainitussa asiassa Bernini annetun tuomion 28 kohdan mukaan vedota kyseiseen 7 artiklan 2 kohtaan saadakseen opinnoilleen rahoitusta samoilla edellytyksillä, joita sovelletaan kotimaisten työntekijöiden lapsiin, koska asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa ilmaistun yhdenvertaisen kohtelun tarkoituksena on estää myös työntekijän huollettavina oleviin jälkeläisiin kohdistuva syrjintä.
- 28 Tribunal administratif katsoo siten, että pääasioiden kantajat voivat vedota asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaan saadakseen opinnoilleen rahoitusta samoilla edellytyksillä, joita sovelletaan kotimaisten työntekijöiden lapsiin.
- 29 Toiseksi kyseinen tuomioistuin katsoo, ettei asiassa ole olemassa välitöntä syrjintää. Saman tuomioistuimen mukaan muutetun 22.6.2000 annetun lain 2 §:ssä käytetyt käsitteet ”kotipaikka” ja ”oleskelu” merkitsevät kumpikin asiasisällöltään samaa käsitettä eli paikkaa, jossa asianomainen henkilö asuu tosiasiallisesti, laillisesti ja jatkuvasti. Käsitteiden sisällön yhtenevyys vahvistetaan valtion taloudellisesta tuesta korkeakouluopintoihin 5.10.2000 annetun suurherttuan asetuksen muuttamisesta 12.11.2010 annetun suurherttuan asetuksen (Mémorial A 2010, s. 3430) 3 §:ssä, jossa täsmennetään, että muutetun 22.6.2000 annetun lain 2 §:ssä tarkoitettujen opiskelijoiden eli siis sekä Luxemburgin kansalaisten tai Luxemburgin kansalaisen perheenjäsenten että muiden jäsenvaltioiden kansalaisten on tämän tuen saamiseksi esitettävä todistus Luxemburgissa asumisesta.
- 30 Kolmanneksi Tribunal administratif huomauttaa välillisen syrjinnän olemassaoloa koskevasta väitteestä, että yhdenvertaisen kohtelun periaate kieltää kaikki peiteltyyn syrjinnän muodot, joissa muita kuin kansalaisuuteen perustuvia erotteluperusteita soveltamalla tosiasiallisesti päädytään samaan lopputulokseen. Kyseinen tuomioistuin viittaa asiassa C-209/03, Bidar, 15.3.2005 annetun tuomion (Kok., s. I-2119) 53 kohtaan ja täsmentää, että asumisedellytystä voidaan tässä yhteydessä pitää syrjivänä, koska sillä saatetaan kohdella epäedullisemmalla tavalla pääasiallisesti muiden jäsenvaltioiden kansalaisia siksi, että kyseisen jäsenvaltion kansalaisten on helpompi täyttää tämä edellytys.
- 31 Erilainen kohtelu saattaisi kuitenkin olla oikeutettua, jos se perustuisi asianomaisten henkilöiden kansalaisuudesta riippumattomiin objektiivisiin näkökohtiin, jotka ovat oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään.
- 32 Tribunal administratif katsoi, että tässä tapauksessa on selvittävää, onko tällainen välillinen syrjintä hyväksyttävää yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kannalta, ja päätti sen vuoksi lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 1612/68 7 artiklassa vahvistettu yhdenvertaista kohtelua koskeva yhteisön periaate, ovatko Luxemburgin valtion esittämät koulutus- ja talousarviopolitiikkaan liittyvät seikat – eli sellaisten henkilöiden osuuden lisäämisen edistäminen, joilla on korkeakoulututkinto ja joiden määrä on nykyään kansainvälisessä vertailussa riittämätön Luxemburgissa asuvan väestön osalta – jotka ovat vakavasti uhattuina, jos Luxemburgin valtion on

maksettava taloudellista tukea korkeakouluopintoihin kenelle tahansa opiskelijalle, vaikkei hänellä olekaan mitään liittymäkohtaa suurherttuakunnan yhteiskuntaan, jotta hän voi suorittaa korkeakouluopintonsa missä tahansa maailman maassa – mikä aiheuttaisi kohtuutonta räsitusta Luxemburgin valtion talousarviolle – yhteisön oikeuskäytännössä tarkoitettuja seikkoja, joilla voidaan perustella sekä Luxemburgin kansalaisille että muiden jäsenvaltioiden kansalaisille tuen saamiseksi korkeakouluopintoihin asetetusta asumisvelvollisuudesta seuraava erilainen kohtelu?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 33 Kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa korkeakouluopintoihin myönnettävän taloudellisen tuen myöntämiselle asetetaan opiskelijan asumista koskeva edellytys ja otetaan käyttöön erilainen kohtelu asianomaisessa jäsenvaltiossa asuvien henkilöiden ja sellaisten henkilöiden välille, jotka eivät asu tässä jäsenvaltiossa mutta ovat samassa jäsenvaltiossa työskentelevien rajatyöntekijöiden lapsia, jotta edistettäisiin korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden lisäämistä maan asukkaiden keskuudessa mutta vältettäisiin sellainen liiallinen taloudellinen räsitus, joka aiheutuisi tämän tuen myöntämisestä kaikille opiskelijoille.

Syrjinnän olemassaolo

- 34 Tältä osin on syytä muistuttaa heti aluksi, että SEUT 45 artiklan 2 kohdan määräyksen mukaan työntekijöiden vapaa liikkuvuus merkitsee, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työ sopimuksen tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan.
- 35 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohta on erityinen ilmaisu SEUT 45 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta sosiaalisten etujen myöntämisen erityisalalla, ja sitä on tulkittava samalla tavalla kuin viimeksi mainittua määräystä (asia C-287/05, Hendrix, tuomio 11.9.2007, Kok., s. I-6909, 53 kohta).
- 36 Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion kansalaisen on työntekijänä saatava muiden jäsenvaltioiden alueella samat sosiaaliset ja verotukseen liittyvät edut kuin kotimaisten työntekijöiden.
- 37 Tätä säännöstä sovelletaan erotuksetta sekä vastaanottavassa jäsenvaltiossa asuviin siirtotyöläisiin että rajatyöntekijöihin, jotka työskentelevät viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa mutta asuvat toisessa jäsenvaltiossa (asia C-213/05, Geven, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6347, 15 kohta ja asia C-542/09, komissio v. Alankomaat, tuomio 14.6.2012, 33 kohta).
- 38 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ammattipätevyyteen johtavien yliopisto-opintojen harjoittamiseen myönnetty toimeentulo- ja opintotuki on asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu (asia 39/86, Lair, tuomio 21.6.1988, Kok., s. 3161, Kok. Ep. IX, s. 481, 24 kohta; em. asia Bernini, tuomion 23 kohta ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 34 kohta).
- 39 Oikeuskäytännössä on lisäksi todettu, että jäsenvaltion työntekijän lapsille myöntämä opintotuki on siirtotyöläisen kannalta mainitun 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu sosiaalinen etu siirtotyöläisen vastatessa edelleen lapsen elatuksesta (em. asia Bernini, tuomion 25 ja 29 kohta; asia C-337/97, Meeusen, tuomio 8.6.1999, Kok., s. I-3289, 19 kohta ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 35 kohta).

- 40 Siirtotyöläisen perheenjäsenet hyötyvät välillisesti asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kyseiselle työntekijälle taatusta yhdenvertaisesta kohtelusta. Koska siirtotyöläisen lapselle myönnetty opintotuki merkitsee sosiaalista etua siirtotyöläiselle, lapsi voi itse vedota tähän säännökseen saadakseen kyseistä tukea, jos sitä myönnetään kansallisen oikeuden nojalla suoraan opiskelijalle (asia 316/85, Lebon, tuomio 18.6.1987, Kok., s. 2811, 12 ja 13 kohta; em. asia Bernini, tuomion 26 kohta ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 48 kohta).
- 41 Niin ikään vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä SEUT 45 artiklaan että asetuksen N:o 1612/68 7 artiklaan otetulla yhdenvertaisen kohtelun periaatteella ei kielletä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvaa avointa syrjintää vaan myös kaikki sellaiset peiteltyyn syrjinnän muodot, joissa tosiasiallisesti päädytään samaan lopputulokseen muita erotteluperusteita soveltamalla (ks. asia C-57/96, Meints, tuomio 27.11.1997, Kok., s. I-6689, 44 kohta; asia C-147/03, komissio v. Itävalta, tuomio 7.7.2005, Kok., s. I-5969, 41 kohta; asia C-269/07, komissio v. Saksa, tuomio 10.9.2009, Kok., s. I-7811, 53 kohta ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 37 kohta).
- 42 Nyt kyseessä olevissa pääasioiden oikeudenkäynneissä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kansallista oikeutta tulkitessaan katsonut, että muutetussa 22.6.2000 annetussa laissa säädetty kotipaikka ja oleskelua koskevat edellytykset ovat samansisältöiset ja että asumisedellytystä sovelletaan siten yhdenmukaisesti sekä Luxemburgin kansalaisiin että muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin.
- 43 Luxemburgissa asumista koskevan edellytyksen asettaminen muiden jäsenvaltioiden kansalaisille ei siten merkitse välitöntä syrjintää.
- 44 Koska pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan kaltainen toimenpide merkitsee asuinpaikkaan perustuvaa erottelua, on sen sijaan vaarana, että sitä sovelletaan pääasiallisesti muiden jäsenvaltioiden kansalaisten vahingoksi, koska henkilöt, jotka eivät asu asianomaisessa jäsenvaltiossa, ovat useimmiten muiden valtioiden kansalaisia (ks. mm. asia C-224/97, Ciola, tuomio 29.4.1999, Kok., s. I-2517, 14 kohta; asia C-382/09, Neukirchinger, tuomio 25.1.2011, Kok., s. I-139, 34 kohta ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 38 kohta).
- 45 Tässä yhteydessä ei ole merkitystä sillä, että pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena oleva toimenpide koskee mahdollisesti sekä kyseisen jäsenvaltion kansalaisia, jotka eivät täytä tällaista edellytystä, että muiden jäsenvaltioiden kansalaisia. Jotta toimenpiteellä voitaisiin katsoa harjoitettavan välillistä syrjintää, ei ole välttämätöntä, että sillä suosittaisiin kaikkia kyseisen jäsenvaltion kansalaisia tai että sillä asetettaisiin epäedulliseen asemaan ainoastaan muiden jäsenvaltioiden mutta ei kyseisen jäsenvaltion kansalaisia (ks. vastaavasti asia C-388/01, komissio v. Italia, tuomio 16.1.2003, Kok., s. I-721, 14 kohta; em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 38 kohta ja asia C-172/11, Erny, tuomio 28.6.2012, 41 kohta).
- 46 Erilainen kohtelu, joka johtuu asumisedellytyksen asettamisesta opiskelijoille, jotka ovat rajatyöntekijöiden lapsia, merkitsee siten välillistä syrjintää, joka on lähtökohtaisesti kiellettyä, ellei sitä voida objektiivisesti pitää oikeutettuna. Jotta kyseinen toimenpide olisi oikeutettu, sillä on lisäksi voitava taata sillä tavoitellun hyväksyttävän päämäärän toteuttaminen, eikä tällä toimenpiteellä saada ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti asia C-73/08, Bressol ym., tuomio 13.4.2010, Kok., s. I-2735, 47 ja 48 kohta ja em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 55 kohta).

Hyväksyttävän päämäärän olemassaolo

- 47 Rajatyöntekijöiden erilaisen kohtelun oikeuttamiseksi korkeakouluopintoihin myönnettävän valtion taloudellisen tuen yhteydessä Luxemburgin hallitus vetoaa kahteen perusteluun, joista ensimmäinen koskee sosiaalisia ja jälkimmäinen valtionaloudellisia näkökohtia, ja katsoo näiden näkökohtien liittyvän erottamattomasti toisiinsa.
- 48 Tavoite, jota kyseinen hallitus pitää ”sosiaalisena”, koskee korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden huomattavaa lisäämistä Luxemburgin asukkaiden keskuudessa. Tämän osuuden todettu suuruus eli 28 prosenttia on selvästi pienempi kuin korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus Luxemburgin suurherttuakuntaan verrattavien valtioiden asukkaista, ja kyseinen hallitus katsoo, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus maan asukkaista on saatava nousemaan 66 prosenttiin, jotta kyettäisiin vastaamaan yhä pakottavammaksi muodostuvaan tarpeeseen turvata Luxemburgin talouden siirtyminen kohti osaamistaloutta.
- 49 Luxemburgin hallitus vetoaa siihen, että korkeakouluopintoihin myönnettävää valtion taloudellista tukea voivat saada vain Luxemburgissa asuvat henkilöt, koska kyseisen hallituksen mukaan vain heillä on sellaiset yhteydet Luxemburgin yhteiskuntaan, että näiden henkilöiden voidaan olettaa – käytettyään hyväkseen kyseessä olevan tukijärjestelmän tarjoaman mahdollisuuden rahoittaa opintonsa, joita he ovat mahdollisesti suorittaneet ulkomailla – palaavan Luxemburgiin käyttääkseen näin hankkimiaan tietoja tämän jäsenvaltion talouden kehittymisen kannalta hyödyllisellä tavalla.
- 50 Kyseinen hallitus katsoo, että se ei valtionalouteen liittyvien pakottavien syiden vuoksi voi kohdella maan ulkopuolella asuvia opiskelijoita suotuisammin vaarantamatta samalla tukijärjestelmän rahoitusta kokonaisuudessaan. Valtionaloudellisiin syihin perustuvana tavoitteena on välttää se kohtuuton rasitus, joka valtionalouteen kohdistuisi, jos oikeus taloudelliseen tukeen laajennettaisiin koskemaan näitä maan ulkopuolella asuvia opiskelijoita, jotka ovat rajatyöntekijöiden lapsia.
- 51 Ylimääräisiä rasituksia, joita asumisedellytyksen soveltamatta jättämisestä aiheutuisi, koskevasta perustelusta on muistutettava, että vaikka valtion talousarvioon liittyvät näkökohdat voivat olla jäsenvaltion sosiaalipoliittisten ratkaisujen perustana ja vaikuttaa niiden sosiaalista suojelua koskevien toimenpiteiden luonteeseen tai laajuuteen, joita se haluaa toteuttaa, ne eivät kuitenkaan sellaisinaan ole tällä politiikalla tavoiteltu päämäärä, eikä niillä näin ollen voida perustella siirtotyöläisiin kohdistuvaa syrjintää (ks. em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 52 Jos talousarvioon liittyvillä näkökohdilla katsottaisiin voitavan perustella sellainen siirtotyöläisten ja kotimaisten työntekijöiden erilainen kohtelu, niin perustavanlaatuisen unionin oikeuden säännön kuin kansalaisuuteen perustuvaa syrjinnän kieltoa koskevan periaatteen soveltaminen ja sisältö voisivat vaihdella ajan ja paikan mukaan jäsenvaltioiden julkisen talouden tilan perusteella (em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Sosiaalisesta tavoitteesta on aiheellista todeta, että korkeakouluopintojen suorittamisen tukeminen on unionin tasolla tunnustettu yleisen edun mukainen tavoite, kuten muun muassa Luxemburgin ja Itävallan hallitukset ovat huomauttaneet.
- 54 Komission 3.3.2010 päivätyssä tiedonannossa ”Eurooppa 2020: Älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategia” (KOM(2010) 2020 lopullinen) mainitaankin yhtenä unionin tasolla sovitusta päätavoitteista se, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus 30–34-vuotiaasta väestöstä saadaan nousemaan 31 prosentista vähintään 40 prosenttiin vuonna 2020. Tässä asiakirjassa jokaista jäsenvaltiota kehoitetaan toteuttamaan nämä päätavoitteet kansallisella tasolla konkreettisin toimenpitein.

- 55 Lisäksi Euroopan unionin neuvosto oli jo eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista (ET 2020) 12.5.2009 antamissaan päätelmissä (EUVL C 119, s. 2) sitoutunut tähän korkea-asteen opinnot suorittaneiden henkilöiden määrän kasvattamista koskevaan tavoitteeseen. Koulutuksen sosiaalisesta ulottuvuudesta 11.5.2010 annetuissa neuvoston päätelmissä (EUVL C 135, s. 2) jäsenvaltioita kehoitetaan korkea-asteen koulutuksen osalta kehittämään politiikkoja, joiden tavoitteena on lisätä tällaisen koulutuksen loppuun suorittaneiden määrää.
- 56 Tästä seuraa, että jäsenvaltion toteuttamalla toimella, jolla pyritään turvaamaan sen alueella asuvan väestön korkea koulutustaso ja edistämään tämän jäsenvaltion talouden kehitystä, pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen, jonka perusteella kansalaisuuteen perustuva välillinen syrjintä saattaa olla oikeutettua.

Asumisedellytyksen asianmukaisuus

- 57 Luxemburgin hallitus katsoo, että tukijärjestelmällä, joka on vain Luxemburgissa asuvien henkilöiden käytettävissä, voidaan asianmukaisesti turvata korkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden lukumäärän lisäämistä tässä jäsenvaltiossa asuvan väestön keskuudessa koskevan hyväksyttävän tavoitteen toteuttaminen.
- 58 Kyseinen hallitus vetoaa tältä osin siihen, että on todennäköistä, että korkeakouluopintoja ulkomailla suoritettuaan asianomaiset opiskelijat palaavat asuinvaltioonsa sijoittautuakseen sinne ja työskennelläkseen siellä. Se katsoo, että vaikka ulkomailla asuvat opiskelijat olisivat Luxemburgissa työskentelevien rajatyöntekijöiden lapsia, heillä ei ole mitään erityistä syytä asettua opintojensa jälkeen Luxemburgin työmarkkinoiden käytettäväksi eikä myöskään integroitua Luxemburgin yhteiskuntaan. Kyseinen hallitus pitää oikeutettuna, että pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena oleva tuki rajataan myönnettäväksi vain opiskelijoille, jotka korkeakouluopinnot aloittaessaan asuvat Luxemburgissa, koska he ovat jo integroituneet Luxemburgin yhteiskuntaan ja asettuvat opintojensa päätyttyä useimmiten tämän jäsenvaltion työmarkkinoiden käytettäväksi.
- 59 Luxemburgin hallitus toteaa lisäksi, että rajatyöntekijöinä työskentelevien henkilöiden ”vaihtuvuus” on suuri, koska nämä henkilöt työskentelevät tällä tavalla vain rajoitetun ajan, minkä vuoksi on mahdotonta katsoa, että rajantyöntekijänä työskentely merkitsisi sellaista integroitumista työskentelyvaltion yhteiskuntaan, että se olisi verrattavissa työskentelyvaltiossa asumiseen ja että se riittäisi vaikuttamaan rajatyöntekijöiden lasten tekemiin asuinpaikkaa koskeviin valintoihin heidän päätettyään opintonsa.
- 60 Pääasioiden kantajat kiistävät asumisedellytyksen asianmukaisuuden. Tällainen edellytys ei takaa sitä, että korkeakoulututkinnon suorittaneiden lukumäärä maassa asuvan väestön keskuudessa saataisiin kasvamaan Luxemburgin työmarkkinoiden tarpeiden tyydyttämiseksi. Pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan tuen myöntäminen vain opiskelijoille, jotka asuvat Luxemburgissa taloudellisen tuen hakemisajankohtana, ei merkitse sitä, että nämä henkilöt asettuisivat korkeakouluopintojensa päättymisen jälkeen Luxemburgin työmarkkinoiden käytettäväksi pitkäaikaisesti ja pysyvästi. Koska Luxemburgin yliopisto ei sitä paitsi ole eri tieteenaloja yleisesti edustava oppilaitos, monet tällaisista maassa asuvista opiskelijoista suorittavat opintojaan Luxemburgin alueen ulkopuolella ja integroituvat ennemmin opiskelupaikkansa valtion kuin Luxemburgin yhteiskuntaan, joten heidän ammatilliset tulevaisuudennäkymänsä ulottuvat paljon Luxemburgia laajemmalle alueelle.
- 61 Pääasioiden kantajat vetoavat siihen, että – toisin kuin Luxemburgin hallitus väittää – maan ulkopuolella asuvilla opiskelijoilla, jotka ovat rajatyöntekijöiden lapsia, on erityisiä syitä asettua Luxemburgin työmarkkinoiden käytettäväksi päätettyään opintonsa. Yhtäältä se seikka, että toinen opiskelijan vanhemmista työskentelee Luxemburgissa, merkitsee sitä, että kotitalous, johon opiskelija kuuluu, sijaitsee maantieteellisesti varsin lähellä Luxemburgin aluetta. Toisaalta Luxemburgin

suurherttuakunnan rajanaapureina oleviin jäsenvaltioihin kohdistuvan vakavan talouskriisin vuoksi rajatyöntekijöiden lapsilla on taipumus opintonsa päätettyään pyrkiä kyseisessä jäsenvaltiossa jo useiden vuosien ajan työskennelleiden vanhempiansa tavoin vakaaseen asemaan työmarkkinoilla.

- 62 Komission mukaan rajatyöntekijöillä ei ole pelkästään yhteys Luxemburgin yhteiskuntaan vaan he ovat integroituneet siihen Luxemburgissa työskentelynsä kautta. Kun tällainen yhteys on olemassa, asumisedellytys ei ole tarpeellinen eikä asianmukainen sen varmistamiseksi, että rajatyöntekijöiden lapsilla, joiden opinnot kustannetaan pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevalla taloudellisella tuella, on läheinen yhteys tämän tuen myöntävään jäsenvaltioon.
- 63 Tältä osin on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuin on jo katsonut, että se, että siirtotyöläiset ja rajatyöntekijät ovat päässeet jäsenvaltion työmarkkinoille, luo lähtökohtaisesti riittävän integroitumista koskevan yhteyden kyseisen jäsenvaltion yhteiskuntaan ja mahdollistaa sen, että heihin voidaan soveltaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta kotimaisiin työntekijöihin ja maassa asuviin työntekijöihin nähden. Integroitumista koskeva yhteys seuraa muun muassa siitä, että niillä veroilla ja maksuilla, joita siirtotyöläiset ja rajatyöntekijät maksavat vastaanottavassa jäsenvaltiossa tekemänsä palkkatyön perusteella, he osallistuvat myös kyseisen valtion sosiaalipolitiikan rahoitukseen (ks. vastaavasti asia C-379/11, *Caves Krier Frères*, tuomio 13.12.2012, 53 kohta).
- 64 Varsinkin rajatyöntekijöiden osalta on kuitenkin syytä todeta, että unionin tuomioistuin on hyväksynyt tiettyjä perusteita, joilla voidaan oikeuttaa säännöt, joissa kyseisessä jäsenvaltiossa työskentelevät henkilöt asetetaan eri asemaan sillä perusteella, asuvatko he tässä valtiossa vai eivät, sen mukaan, missä määrin he ovat integroituneet tämän jäsenvaltion yhteiskuntaan tai heillä on siihen siteitä (ks. vastaavasti em. asia *Hartmann*, tuomion 35 ja 36 kohta; em. asia *Geven*, tuomion 26 kohta ja em. asia *Hendrix*, tuomion 54 ja 55 kohta).
- 65 Tältä osin on syytä todeta, ettei rajatyöntekijä aina ole integroitunut työskentelyvaltioon samalla tavalla kuin tässä valtiossa asuva työntekijä.
- 66 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa, pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevissa asioissa on selvitettävä, onko muutetun 22.6.2002 annetun lain mukaisella asumisedellytyksellä, jota rajatyöntekijöiden lapsilta vaaditaan, jotta nämä voisivat saada valtion taloudellista tukea korkeakouluopintoihin, mahdollista tehdä kohtuullisen todennäköiseksi se, että opiskelija palaa Luxemburgiin opintojensa päätyttyä, koska Luxemburgin hallitus katsoo tämän paluun olevan välttämätöntä tavoitellun hyväksyttävän päämäärän toteuttamiseksi.
- 67 Tältä osin on myönnettävä, että on mahdollista olettaa, että Luxemburgiin asettumisen ja Luxemburgin työmarkkinoille integroitumisen todennäköisyys korkeakouluopintojen päätyttyä on suurempi niillä opiskelijoilla, jotka korkeakouluopintonsa aloittaessaan asuvat Luxemburgissa, kuin muualla asuvilla opiskelijoilla, ja näin on siinäkin tapauksessa, että nämä opinnot on suoritettu ulkomailla.
- 68 Näin ollen on todettava, että muutetussa 22.6.2000 annetussa laissa säädetty asumisedellytys on asianmukainen keino toteuttaa tavoitteena oleva korkeakouluopintojen suorittamisen edistäminen ja Luxemburgissa asuvien korkeakoulututkinnon suorittaneiden henkilöiden osuuden huomattava lisääminen.
- 69 On kuitenkin vielä tutkittava, ettei tällä edellytyksellä ylitetä sitä, mikä on kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.

Asumisedellytyksen tarpeellisuus

- 70 Luxemburgin hallituksen mukaan asumisedellytyksen säätämällä ei ylitetä sitä, mikä on tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi tarpeen. Tämä edellytys on oikeutettu valtiontalouteen liittyvistä syistä, ja sillä on välitön yhteys siihen taloudelliseen tavoitteeseen, johon asiassa vedotaan. Valtiontalouteen liittyvien pakottavien syiden vuoksi ei ole mahdollista kohdella maan ulkopuolella asuvia opiskelijoita suotuisammin vaarantamatta samalla järjestelmän rahoitusta kokonaisuudessaan. Se, että tuen myöntämiselle asetettaisiin jokin muu edellytys, kuten esimerkiksi se, että toinen maan ulkopuolella asuvan opiskelijan vanhemmista työskentelee Luxemburgissa, olisi sitä paitsi täysin vastoin pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan tukijärjestelmän kahden tavoitteen muodostamaa kokonaisuutta.
- 71 Tältä osin on tutkittava, onko aikaisempaa asumista koskeva edellytys Luxemburgin valtion ainoa keino tehdä kohtuullisen todennäköiseksi se, että tuen saajat palaavat sijoittautumaan Luxemburgiin ja asettuvat kyseisen jäsenvaltion työmarkkinoiden käytettäväksi edistääkseen sen talouden kehitystä, vai olisiko olemassa muita perusteita, joilla tällainen todennäköisyys voitaisiin myös taata jättämättä tuen ulkopuolelle kaikkia niitä rajatyöntekijöiden lapsia, jotka eivät asu jäsenvaltiossa.
- 72 Unionin tuomioistuin on jo katsonut, että asumisedellytys voi olla kohtuuton, jos se on liian ehdoton siksi, että siinä asetetaan aiheuttomasti etusijalle sellainen osatekijä, joka ei välttämättä kuvasta yhteyden tosiasiallista astetta, ja suljetaan pois kaikki muut kuvaavat osatekijät (ks. yhdistetyt asiat C-11/06 ja C-12/06, Morgan ja Bucher, tuomio 23.10.2007, Kok., s. I-9161, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia C-503/09, Stewart, tuomio 21.7.2011, Kok., s. I-6497, 95 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 73 Unionin tuomioistuin onkin edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Alankomaat annetun tuomion 86 ja 87 kohdassa katsonut, ettei asianomainen jäsenvaltio ollut selittänyt vakuuttavalla tavalla, miksi tavoiteltua päämäärää ei olisi voitu saavuttaa vähemmän rajoittavalla tavalla eli joko säännöllä, joka olisi joustavampi kuin ”kolme vuotta kuudesta”-sääntö, tai ottamalla huomioon samanasteisen yhteyden olemassaoloa kuvastavia muita seikkoja, kuten esimerkiksi työpaikka. Sen vuoksi unionin tuomioistuin katsoi, että kun kyseisessä säännössä edellytettiin tietynpituista asumista kyseisen jäsenvaltion alueella, siinä korostettiin seikkaa, joka ei välttämättä ollut ainoa kuvaamaan tosiasiallisen liittymän astetta asianomaisen henkilön ja mainitun jäsenvaltion välillä, ja sääntö oli luonteeltaan liian pois sulkeva. ”Kolme vuotta kuudesta” -säännöllä ylitettiin näin ollen se, mikä oli tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi tarpeen.
- 74 Korkeakouluopintoihin myönnettävää valtion taloudellista tukea koskevassa Luxemburgin järjestelmässä tämän tuen ulkopuolelle rajataan kaikki maan ulkopuolella asuvat, ja tämä ulkopuolelle rajaaminen koskee vain maan ulkopuolella asuvia opiskelijoita.
- 75 Tästä seuraa, että siirtotyöläisen lapsi, joka asuisi vanhempiensa kanssa Luxemburgin suurherttuakuntaan rajoittuvassa jäsenvaltiossa ja haluaisi opiskella Luxemburgissa, jäisi korkeakouluopintoihin myönnettävän valtion taloudellisen tuen ulkopuolelle. Lisäksi opiskelijat, jotka tuen hakemisen ajankohtana eivät asu maassa, jäävät ilman tätä tukea, vaikka heidän vanhempansa asuisivat Luxemburgissa ja vastaisivat edelleen heidän elatuksestaan. Pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena oleva taloudellisen tuen järjestelmä vaikuttaa myös siten, että maan ulkopuolella asuvien työntekijöiden lapset jätetään tuen ulkopuolelle, vaikka nämä työntekijät olisivat työskennelleet Luxemburgissa jo huomattavan pitkään.
- 76 Tältä osin on syytä todeta, että pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena oleva tukijärjestelmä on luonteeltaan liian pois sulkeva. Kun nimittäin laissa asetetaan opiskelijan aikaisempaa asumista kyseisen jäsenvaltion alueella koskeva edellytys, siinä korostetaan seikkaa, joka ei välttämättä ole ainoa kuvaamaan tosiasiallisen liittymän astetta asianomaisen henkilön ja tämän jäsenvaltion välillä (ks. vastaavasti em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 86 kohta).

- 77 Se, että tuen saajien voidaan olettaa kohtuullisen todennäköisesti palaavan sijoittautumaan Luxemburgiin ja asettumaan kyseisen jäsenvaltion työmarkkinoiden käytettäväksi edistääkseen sen talouden kehitystä, on erityisesti sen vuoksi, että korkeakouluopintoihin myönnettävällä valtion tuella on tarkoitus edistää korkeakouluopintojen suorittamista samalla tavoin Luxemburgissa kuin missä tahansa muussa maassa, mahdollista päätellä muidenkin seikkojen perusteella kuin asettamalla asianomaisen opiskelijan aikaisempaa asumista koskeva edellytys.
- 78 Vaikuttaisi nimittäin mahdolliselta, että tällaisen todennäköisyyden olemassaolon päättelyyn riittävä liityntä opiskelijan ja Luxemburgin suurherttuakunnan välillä seuraisi myös siitä, että kyseinen opiskelija asuu yksin tai vanhempiensa kanssa jossain Luxemburgiin rajoittuvassa jäsenvaltiossa ja että hänen vanhempansa ovat jo huomattavan pitkään työskennelleet Luxemburgissa ja asuneet kyseisen jäsenvaltion läheisyydessä.
- 79 Kuten komissio on istunnossa huomauttanut, kun myönnettävä tuki muodostuu esimerkiksi lainasta, Luxemburgin lainsäätäjälle tarjolla olevista mahdollisuuksista voidaan todeta, että rahoitusjärjestelmä, jossa lainan myöntämiseen tai jopa siitä takaisin maksettavaan osuuteen tai sen takaisinmaksamisesta vapauttamiseen liitettäisiin ehto, jonka mukaan tukea saaneen opiskelijan on opintonsa ulkomailla päätettyään palattava työskentelemään ja asumaan Luxemburgiin, saattaisi mahdollistaa tavoitellun päämäärän saavuttamisen loukkaamatta rajatyöntekijöiden lasten oikeuksia. Se vaara, että tuki menisi päällekkäin sellaisen vastaavan taloudellisen tuen kanssa, jota myönnettäisiin siinä jäsenvaltiossa, jossa opiskelija asuu yksin tai vanhempiensa kanssa, voitaisiin puolestaan välttää ottamalla tällainen tuki huomioon Luxemburgin suurherttuakunnan maksamaa tukea myönnettäessä.
- 80 Jotta erityisesti vältettäisiin ”opintorahaturismin” ilmaantumisvaara, johon kaikki unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet hallitukset ovat viitanneet, ja jotta varmistettaisiin, että Luxemburgissa verovelvollisella ja sinne sosiaaliturvamaksuja maksavalla rajatyöntekijällä on riittävät yhteydet Luxemburgin yhteiskuntaan, saattaisi olla ajateltavissa, että taloudellisen tuen myöntämisen edellytykseksi asetettaisiin se, että rajatyöntekijä, joka on sellaisen opiskelijan vanhempi, joka ei asu Luxemburgissa, on työskennellyt tässä jäsenvaltiossa vähintään tietynpituisen ajan. Toisessa asiayhteydessä direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa säädetään, että poiketen 24 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan kaikkia vastaanottavan jäsenvaltion alueella tämän direktiivin nojalla asuvia unionin kansalaisia on kohdeltava tämän jäsenvaltion kansalaisten kanssa yhdenvertaisesti, vastaanottavan jäsenvaltion ei tarvitse myöntää toimeentulotukea opintoja varten ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista, jonka edellytyksenä on saman direktiivin 16 artiklan 1 kohdan mukaan viiden vuoden oleskelu asianomaisen jäsenvaltion alueella.
- 81 On syytä todeta, että pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevissa asioissa tällaista riskiä ei voida katsoa olevan, koska on kiistatonta, että Gierschillä, Stemperillä, Taminaux’lla ja Hodinilla on kullakin isä tai äiti, joka on työskennellyt Luxemburgissa jo 23, 32, 28 tai 23 vuoden ajan.
- 82 Näin ollen pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevalla lainsäädännöllä, jossa taloudellisen tuen myöntämiselle korkeakouluopintoihin asetetaan opiskelijan asumista koskeva edellytys ja jossa tässä jäsenvaltiossa asuvia kohdellaan eri tavalla kuin sen ulkopuolella asuvia tässä jäsenvaltiossa työskentelevien rajatyöntekijöiden lapsia, ylitetään se, mikä on tarpeen, jotta voitaisiin saavuttaa hyväksyttävä tavoite eli korkeakoulututkinnon suorittaneiden lukumäärän lisääminen maassa asuvan väestön keskuudessa kansantalouden kehityksen edistämiseksi.
- 83 Kaikesta edellä todetusta seuraa, että esitettyyn kysymykseen on vastattava seuraavasti:
- Asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on lähtökohtaisesti esteenä pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa korkeakouluopintoihin myönnettävän taloudellisen tuen myöntämiselle asetetaan opiskelijan asumista tässä jäsenvaltiossa koskeva edellytys ja otetaan käyttöön välillistä syrjintää merkitsevä

erilainen kohtelu asianomaisessa jäsenvaltiossa asuvien henkilöiden ja sellaisten henkilöiden välille, jotka eivät asu tässä jäsenvaltiossa mutta ovat samassa jäsenvaltiossa työskentelevien rajatyöntekijöiden lapsia.

- Vaikka korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden lisääminen asukkaiden keskuudessa tämän jäsenvaltion talouden kehityksen edistämiseksi on hyväksyttävä tavoite, jolla tällaisen erilaisen kohtelun oikeuttaminen on mahdollista, ja vaikka pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyn kaltainen asumisedellytys on asianmukainen keino turvata tämän tavoitteen toteuttaminen, tällaisella edellytyksellä ylitetään kuitenkin se, mikä on sillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi tarpeen, koska siinä estetään ottamasta huomioon muita sellaisia seikkoja, jotka voivat kuvata tosiasiallisen liittynän astetta kyseisen taloudellisen tuen hakijan ja kyseisen jäsenvaltion yhteiskunnan tai työmarkkinoiden välillä, kuten esimerkiksi sitä, että toinen vanhemmista, joka vastaa edelleen opiskelijan elatuksesta, on rajatyöntekijä, jolla on pysyvä työpaikka asianomaisessa jäsenvaltiossa, jossa hän on jo työskennellyt huomattavan pitkän ajan.

Oikeudenkäyntikulut

- 84 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1612/68, sellaisena kuin se on muutettuna 29.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2004/38/EY, 7 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että se on lähtökohtaisesti esteenä pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa korkeakouluopintoihin myönnettävän taloudellisen tuen myöntämiselle asetetaan opiskelijan asumista tässä jäsenvaltiossa koskeva edellytys ja otetaan käyttöön välillistä syrjintää merkitsevä erilainen kohtelu asianomaisessa jäsenvaltiossa asuvien henkilöiden ja sellaisten henkilöiden välille, jotka eivät asu tässä jäsenvaltiossa mutta ovat samassa jäsenvaltiossa työskentelevien rajatyöntekijöiden lapsia.

Vaikka korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden lisääminen asukkaiden keskuudessa tämän jäsenvaltion talouden kehityksen edistämiseksi on hyväksyttävä tavoite, jolla tällaisen erilaisen kohtelun oikeuttaminen on mahdollista, ja vaikka pääasioiden oikeudenkäyntien kohteena olevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetyn kaltainen asumisedellytys on asianmukainen keino turvata tämän tavoitteen toteuttaminen, tällaisella edellytyksellä ylitetään kuitenkin se, mikä on sillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi tarpeen, koska siinä estetään ottamasta huomioon muita sellaisia seikkoja, jotka voivat kuvata tosiasiallisen liittynän astetta kyseisen taloudellisen tuen hakijan ja kyseisen jäsenvaltion yhteiskunnan tai työmarkkinoiden välillä, kuten esimerkiksi sitä, että toinen vanhemmista, joka vastaa edelleen opiskelijan elatuksesta, on rajatyöntekijä, jolla on pysyvä työpaikka asianomaisessa jäsenvaltiossa, jossa hän on jo työskennellyt huomattavan pitkän ajan.

Allekirjoitukset